

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
в. о. завідувача кафедри
Світлична О.С. _____
“ _____ ” _____ 2016 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 8.03050801 “**Фінанси і кредит**” за програмою:
«Фінансовий менеджмент та фондовий ринок»

за темою:

**Фінансова стійкість комерційного банку: проблеми
забезпечення та управління
(на прикладі ПАТ «ОТП Банк»)**

Виконавець:

Студент фінансово-економічного
факультету

Гадіяк Артур Володимирович

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Арутюнян Світлана Сергіївна

/підпис/

Одеса 2016

АНОТАЦІЯ

Гадіак А.В. «Фінансова стійкість комерційного банку: проблеми
забезпечення та управління»

дипломна робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра за
магістерською програмою «Фінансовий менеджмент та фондовий ринок»

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2016 рік

Дипломна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження –
ПАТ «ОТП Банк».

У роботі розглядаються теоретичні основи фінансової стійкості
комерційного банку, управління фінансовою стійкістю банку. Зроблено аналіз
основних економічних показників банку, оцінюється та прогнозується
фінансова стійкість банку.

Пропонуються основні напрями підвищення фінансової стійкості в
комерційних банках, зокрема докапіталізація, робота з проблемними
активами. Просліджується залежність фінансової стійкості банку від
економічного, політичного, соціального середовища.

Ключові слова: фінансова стійкість, капіталізація, якість активів,
ліквідність.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	
1.1. Сутність поняття «фінансова стійкість».....	5
1.2. Показники фінансової стійкості та їх розрахунок.....	12
1.3. Управління фінансовою стійкістю комерційного банку.....	24
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ НА ПРИКЛАДІ ПАТ «ОТП БАНК»	
2.1. Загальні організаційні та фінансові характеристики діяльності ПАТ «ОТП Банк».....	33
2.2. Оцінка фінансової стійкості ПАТ «ОТП Банк».....	46
2.3. Модель прогнозування фінансової стійкості комерційного банку на 2017-2018 роки.	55
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПАТ «ОТП БАНК»	
3.1. Проблеми забезпечення і управління фінансової стійкості комерційного банку в Україні.....	62
3.2. Рекомендації з підвищення рівня фінансової стійкості банку.....	72
ВИСНОВКИ	79
Список використаних джерел	81
Додатки	86

ВСТУП

Стан банківських установ на сучасному етапі залишає бажати кращого. Незважаючи на доволі повільне, але певне покращення економічного стану банківської системи, й досі ключові проблеми залишаються невирішеними. Оскільки банки на ринку фінансових послуг в Україні залишаються головними посередниками, то, на жаль, від стійкості банків, від того, як вони зможуть подолати перешкоди, які виникають перед ними у зв'язку з економічними, політичними й соціальними потрясіннями залежатиме й стійкість та стан фінансового ринку України взагалі. У зв'язку з цим важливість банків в економічному житті держави важко переоцінити. Однак особливої уваги заслуговує саме таке явище, як фінансова стійкість комерційного банку, а саме проблеми її забезпечення та управління. На сьогоднішній день це залишається актуальним серед економічних питань, які постають перед економікою нашої держави.

Розробці теоретичних положень та методологічних підходів щодо проблем забезпечення та управління фінансовою стійкістю банку було присвячено багато наукових праць провідних дослідників та вчених-економістів як вітчизняних, так і зарубіжних. Серед них слід зазначити такі імена: Л.Г. Мельник, Р.І. Шіллер, В.М. Коваль, О.В. Дзюблюк, Р.В. Михайлюк, В.П. Пантелєєв, С.П. Халява, М.Д. Герасимович, Л.М. Єріс, О.В. Крухмаль, Ю.С. Масленченков, Дж. Синки, Р. Рейлі та ряд інших. Незважаючи на велику кількість вчених, які займалися розглядом цього питання та низки робіт щодо проблеми забезпечення та управління фінансовою стійкістю банку, не можна стверджувати що ця вона остаточно вирішена. Дискусійним й досі залишається насамперед питання визначення фінансової стійкості банку.

Метою дипломної роботи є дослідження науково-методичних підходів щодо визначення фінансової стійкості банку, проблем її забезпечення та управління.

З метою досягнення поставленої мети дослідження було поставлено та вирішено такі завдання:

- а) визначити сутність фінансової стійкості банку;
- б) розкрити показники фінансової стійкості банку та їх розрахунок;
- в) обґрунтувати управління фінансовою стійкістю комерційного банку;
- г) проаналізувати загальні організаційні та фінансові характеристики діяльності ПАТ «ОТП Банк»;
- г) оцінити фінансову стійкість ПАТ «ОТП Банк»;
- д) скласти модель прогнозування фінансової стійкості комерційного банку на 2017-2018 роки
- е) визначити проблеми забезпечення і управління фінансової стійкості комерційного банку в Україні;
- є) запропонувати рекомендації з підвищення рівня фінансової стійкості банку.

Об'єкт дослідження – процеси забезпечення фінансової стійкості комерційного банку. Предмет дослідження – теоретично-методичні засади та практичні аспекти управління фінансовою стійкістю банку в період кризи.

У процесі дослідження були застосовані такі загальнонаукові методи, як теоретичне узагальнення, порівняння та систематизація, метод групувань, методи статистичної обробки даних. Для обробки й аналізу інформації була застосована комп'ютерна програма Microsoft Excel.

В якості інформаційної бази виступали законодавчі та нормативні акти, монографії та наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, офіційні матеріали НБУ, фінансова звітність ПАТ «ОТП Банк».

ВИСНОВКИ

На сьогоднішньому етапі існує низка наукових праць, присвячених вивченню такому явищу, як фінансова стійкість комерційного банку. Серед головних питань, пов'язаних з цим явищем, безліч вчених звертає увагу насамперед на визначення сутності фінансової стійкості банку, а також проблеми її забезпечення та управління. Особливо гостро вирішення цих проблем постає перед банківськими установами в періоди нестабільності та економічних, соціальних, політичних потрясінь. Незважаючи на досить широку теоретичну базу, й досі вчені не дійшли згоди з питання сутності фінансової стійкості. Крім цього, було виявлено, що в банківській практиці також відсутній єдиний підхід до оцінки фінансової стійкості комерційного банку.

На думку автора, більш-менш вдалим визначенням фінансової стійкості банку є таке: фінансова стійкість банку – це стан банку, який характеризується збалансованістю фінансових потоків, достатністю коштів для підтримки своєї платоспроможності та ліквідності, а також рентабельною діяльністю.

Основні способи оцінки фінансової стійкості банку можна згрупувати наступним чином: системи коефіцієнтного аналізу, інтегральний аналіз, рейтингові системи, статистичні моделі. У зв'язку з відсутністю єдиного підходу вчених, неможливо привести універсальну систему показників, які б оцінювали фінансову стійкість банку таким чином, щоб щодо неї не виникало дискусій. Тому, питання щодо показників, які б характеризували фінансову стійкість банку, як і питання сутності фінансової стійкості, залишаються відкритими.

В результаті аналізу фінансового стану банку було можна зазначити, що в цілому стан банку можна назвати задовільним. За 2015 рік збитки банку зменшились порівняно з 2014 та 2013 роками. За три квартали 2016 року навіть спостерігалася наявність прибутку з тенденцією до зростання. Важливі для

банку показники обсягів кредитування також демонструють зростання. Однак є певні негаразди з показниками ліквідності: деякі з них завищені порівняно з рекомендованими мінімальними значеннями. З одного боку це свідчить про надійність та стійкість банку, однак також і про те, що банк проводить обережну політику використання своїх ресурсів, уникаючи великих ризиків. Покращення стосуються й деяких показників рентабельності. Так, рентабельність активів та витрат збільшуються за підсумками 2015 року, хоча й зберігають від'ємне значення. У 2016 році за три квартали спостерігається картина набагато краще. Однак банку необхідна докапіталізація. Індикатором цього можна зазначити погіршення рентабельності капіталу. Безпосередня оцінка фінансової стійкості банку показала, що стійкість банку знаходиться на середньому рівні. Прогноз на майбутні два роки показує її певне поліпшення.

Проблеми, які стосуються банківської системи, притаманні та ПАТ «ОТП Банк». Вони пов'язані насамперед з якістю активів, зокрема тому у банку спостерігається збільшення резервів на видані кредити.

Слід зазначити, що керівництву ПАТ «ОТП Банк» рекомендовано сформулювати політику, яка була б спрямована на підвищення рівня фінансової стійкості у плані ділової активності, ліквідності та ефективності управління банком.

У зв'язку з погіршенням показника короткострокової ліквідності за 2015 рік банку рекомендується здійснювати політику залучення довгострокових коштів від клієнтів, що збільшить стабільну частину ресурсної бази. Однак таке можливо лише за умови впевненості клієнтів не просто у фінансовій стійкості банку, а у стабільності в державі взагалі.

Таким чином, найголовнішим залишається стабілізація економічної, соціальної і політичної ситуації в країні, адже саме перед цими факторами фінансова стійкість банків найбільш вразлива.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічний тлумачний словник. – [Електронний режим доступу] – <http://sum.in.ua/>
2. GNU Collaborative International Dictionary of English. – [Електронний режим доступу] – <http://gcide.gnu.org.ua/>
3. Сайт The World Bank. – [Електронний режим доступу] – <http://www.worldbank.org/en/publication/gfdr/background/financial-stability>
4. Financial Times Lexicon. – [Електронний режим доступу] – <http://lexicon.ft.com/term?term=resilience>
5. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. – 2-е изд. – М.: ИНФРА–М, 1999
6. Мельник Л.Г. Экономика и информация: экономика информации и информация в экономике: энциклопедический словарь / Л.Г. Мельник. – Сумы: ИТД Университетская книга, 2005. – 384 с.
7. Шіллер Р.І. Фінансова стійкість комерційного банку та шляхи її зміцнення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.04.01 "Фінанси, грошовий обіг і кредит"/ Р.І. Шіллер; Київський національний економічний університет. – Київ, 1999. - 28 с.
8. Коваль В.М. Надійність і стійкість комерційних банків: оцінка та регулювання: автореф. дис. канд. економ. наук : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / В.М. Коваль; Київський національний економічний університет. – Київ, 2001. – 20 с.
9. Дзюблюк О. В., Михайлюк Р. В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи: [монографія] / О. В. Дзюблюк, Р. В. Михайлюк. – 2009. – 316 с.
10. Пантелеєв, В. П. Фінансова стійкість комерційного банку: проблеми регулювання / В. П. Пантелеєв, С. П. Халява // Банківська справа. – 1996. – № 1. – С. 32–39.

11. Ильясов С.М. О сущности и основных факторах устойчивости банковской системы / С.М. Ильясов // Деньги и кредит. – 2006. – №2. – С. 45–49.
12. Сайт НБУ. – [Електронний режим доступу] – <https://www.bank.gov.ua/>
13. Розвиток фінансового сектору України в умовах формування нової фінансової архітектури // С.В. Науменкова, С.В. Міщенко. — К.: УБС, ЦНДНБУ, 2009. — 384 с. 2.
14. Коваль В.М. Фінансова стійкість комерційних банків як фактор стабільності банківської системи. - Суми: Вісник Сумського Державного Аграрного Університету. Серія: Фінанси і кредит, 1999. - № 2. - ст.76-79.
15. Закон України «Про Національний банк України» № 679-XIV від 20.05.1999.
16. Ильясов С.М. О сущности и основных факторах устойчивости банковской системы / С.М. Ильясов // Деньги и кредит. – 2006. – №2. – С. 45–49.
17. Єріс, Л.М. Побудова моделі визначення фінансової стійкості банківської установи [Текст] / Л.М. Єріс, О.В. Крухмаль // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. — Суми: ДВНЗ УАБС НБУ, 2007. — Т.21. – С. 204-212.
18. Показатели финансовой устойчивости. Руководство по составлению. - Вашингтон: Международный Валютный Фонд, 2007. — 324 с.
19. Шварц О.В. Шевченко О.М. Аналіз фінансової стійкості як складова механізму управління комерційного банку. – [Електронний режим доступу] – http://www.rusnauka.com/20_DNI_2013/Economics/1_142838.doc.htm
20. Турчин Н.Б. Зарубіжні рейтингові системи оцінки банківської діяльності та їх особливості / Н.Б. Турчин // Наука й економіка. – 2008. - №3(11). – С. 90-94.
21. Зверяков М.І. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник / М.І. Зверяков, В.В. Коваленко, О.С. Сергеева. – Одеса: Видавництво «Атлант», 2014. – 485 с.

22. Кочетков В. М. Організація управління фінансовою стійкістю банку в ринкових умовах : [монографія] / В. М. Кочетков. - К. : Вид-во Європейського університету, 2003. — 300 с.
23. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А. М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2005. — [Електронний режим доступу] — <http://library.if.ua/book/1/133.html>
24. Положення «Про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS» № 171 від 08.05.2002.
25. Бабкіна І. Досвід зарубіжних країн щодо рейтингової оцінки діяльності банків // Вісник Національного банку України. Серія: Банки України, 2010. - № 12. – С. 28-31.
26. Шумило І. Теоретичні і практичні аспекти аналізу стану фінансової системи економіки / І. Шумило, В. Міщенко, Р. Лисенко // Вісник Національного банку України. – 2006. - №3. – С. 6-11.
27. Лютий І.О. Банківський маркетинг: підручник / І. О. Лютий, О. О. Солодка – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 776 с.
28. Сидоренков М.А. Банковские рейтинги. – [Електронний режим доступу] – http://www.cfin.ru/finanalysis/banks/bank_ratings.shtml#42
29. Коваленко В.В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: методологія і практика [Текст] : монографія / В. В. Коваленко. – Суми: ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. – 228 с.
30. Корнилюк Р. Перевірка на міцність: як стрес-тести банків допомагають контролювати ризики у фінсекторі. – [Електронний режим доступу] – <http://forbes.net.ua/ua/business/1409891-perevirka-na-micnist-yak-stres-testi-bankiv-dopomagayut-kontrolyuvati-riziki-u-finsektori>
31. Сайт ПАТ «ОТП Банк». – [Електронний режим доступу] – <https://www.otpbank.com.ua/>

32. Тиркало Р.І. Банківська справа. – [Електронний режим доступу] – <http://www.ebk.net.ua/Book/Bank/B015/41506.htm>
33. Коваленко В. В. Методичні підходи до визначення рівня фінансової стійкості банківської системи / В. В. Коваленко // АПЕ. – 2011. – № 7. – С. 232-240.
34. Аналітичний огляд банківської системи України за I квартал 2016 року. – [Електронний режим доступу] – http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_1_kv_2016.pdf
35. Андросова О.Ф., Горбинська Н.Є. Забезпечення фінансової стійкості банків в сучасних умовах // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. - № 23. – С. 31-34.
36. Барановський О.І. Фінансові кризи: передумови, наслідки і шляхи запобігання: монографія / Барановський О.І. — К.: КНТУ, 2009. — 754 с.
37. Ковач М.Й. Вплив іноземного капіталу на фінансову стійкість банківської системи України / М. Й. Ковач, М. П. Лазур // Науковий вісник НЛТУ України. - 2013. - Вип. 23.3. - С. 242-248.
38. Сайт МЗС. – [Електронний режим доступу] – <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/invest-climat>
39. Сайт Міністерства юстиції. – [Електронний режим доступу] – <http://old.minjust.gov.ua/11350>
40. Рівень тіньової економіки України в I півріччі 2016 року скоротився до 38%. – [Електронний режим доступу] – http://dt.ua/ECONOMICS/tiven-tinovoyi-ekonomiki-ukrayini-v-i-pivrichchi-2016-roku-skorotivsvya-do-38-224853_.html
41. Значення облікової ставки НБУ з 1993 по 2016 роки. – [Електронний режим доступу] – <http://bank-ua.com/>
42. Козак Ю.Г. Міжнародна економіка: підручник / Ю.Г. Козак, Д. Г. Лук'яненко, Ю. В. Макогон та ін.; За ред. Ю.Г. Козака. — К.: Центр учбової літератури, 2009.

43. Золотовалютные резервы (ЗВР) Украины. – [Електронний режим доступу] – <http://index.minfin.com.ua/index/assets/>
44. Примостка Л.О. Фінансова глобалізація: сутність, форми прояву, наслідки / Л. О. Примостка, О. О. Чуб // Фінанси, облік і аудит. - 2011. - Вип. 18. - С. 172-183.
45. Кузнєцова Л.В., Коваленко В.В. Вплив глобалізаційних процесів на фінансову стійкість банківської системи // Актуальні проблеми економіки. – 2012. - № 2. – С. 264-271.
46. Реструктуризація боргу за кредитом. – [Електронний режим доступу] – <http://kredytor.pp.ua/restrukturyzatsiya-borgu-za-kredytom.html>
47. Чуб П., Бернацька О. Роль залучених ресурсів в забезпеченні фінансової стійкості банку // Ринок цінних паперів. – 2015. № 9-10. – С. 69-74.
48. Якімова А. М., Непійвода І. В. Проблеми підвищення прибутковості комерційного банку / ДІТ.- УДК 336.73. – 2009.
49. Основні напрямки підвищення прибутковості комерційного банку. – [Електронний режим доступу] – <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=73079>
50. Банківська діяльність в Україні: проблеми, перспективи розвитку, напрями вдосконалення: наук. доп. / Національний банк України; Університет банківської справи / Борис Іванович Пшик (ред.). — К. : УБС НБУ, 2008. — 120 с.